

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed Şevki, *Muḳaddimetü'l-cüz'î'l-evvel mine's-Şevkiyyât*, Kahire 1898; a.m.f., *eş-Şevkiyyât*, Kahire 1925-30; Tâhâ Hüseyin, *Hâfız ve Şevkî*, Kahire 1933; Ahmed Abîd, *Zikre's-şâ'ireyn: Şâ'irü'n-Nil ve Emîrû's-su'arâ*, Dımaşk, ts. (el-Mektebetü'l-Arabiyye); M. Saîd el-Uryân, *Muḳaddimetü'l-cüz'î'r-râbi' mine's-Şevkiyyât*, Kahire 1943; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 21-48; Şevki Dayf, *Şevkî: Şâ'irü'l-aşri'l-hadis*, Kahire 1953; Zirikî, *el-A'lâm*, I, 133-134; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, I, 246-250; Ahmed Kabbîş, *Târîhu's-şî'ri'l-'Arabîyyi'l-hadis*, Beyrut 1971, s. 74-85; Fevzi Atâvî, *Ahmed Şevkî: Emîrû's-su'arâ*, Beyrut 1973; Ahmed Muhammed el-Hüfî, *Vataniyyetü Şevkî*, Kahire 1978; Butrus el-Bustânî, *Üdeba'ü'l-'Arab*, Beyrut 1979, III, 273-357; Muhammed Kürd Ali, *el-Mu'âşirân* (nşr. Muhammed el-Misrî), Dımaşk 1401/1980, s. 59-94; a.m.f., "Hayâtü Ahmed Şevkî", *MMIADm.*, XIII/2 (1933), s. 69-77; Hannâ el-Fâhûrî, *Târîhu'l-edebî'l-'Arabî*, Beyrut, ts. (el-Matbaatü'l-Bülisiyye), s. 970-1013; Muhammed Ali el-Mağribî, *el-İslâm fi şî'ri Şevkî*, Cidde 1404/1984; Mâhir Hasan Fehmi, *Ahmed Şevkî*, Devha 1985; "Müzekkî-râtü Şevkî", *RAAD*, XIII (1928), s. 69-113; *Fuṣûl*, III/1, Kahire 1982; III/2 (1983) [bu iki sayı Ahmed Şevki ile Hâfız'a ayrılmıştır]; Ali Ahmad Mahmoud, "Ahmad Shauqî's al-Sitt Hudâ as a Satirical Comedy of Manners", *JAL*, XIX/2 (1988), s. 183-191; *TA*, XXX, 265; J. A. Haywood, "Ahmed Şevkî", *UDMİ*, II, 135-137.

RAMAZAN ŞEŞEN

AHMED ŞUAYB

(1876-1910)

Edebî tenkit sahasındaki seviyeli makaleleriyle tanınan Servet-i Fünûn dönemi yazarı.

İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Fâtiḥ Rüşdiyesi ile Vefa İdâdisi'nde tamamladı. Mekteb-i Hukuk'u bitirince, daha sonra sadrazam olan Hakkı Paşa'nın muavini olarak aynı okulda idare hukuku derslerini okutmaya başladı. 1908'den sonra devletler hukuku dersleri de verdi. Bu sırada Meclis-i Maârif üyeliği, Tedsîsât-ı İbtidâiyye müdürlüğü, İstanbul Maarif müdürlüğü, son olarak da Dîvân-ı Muhâsebat müddeiummiliği görevlerinde bulundu. Zamanında müdahale edilemeyen bir apandisit yüzünden otuz dört yaşında öldü.

Son derece çalışkan ve ilgi sahası oldukça geniş bir fikir adamı olan Ahmed Şuayb, dinî ve millî meselelere herhangi bir ilgi duymayan Edebiyat-ı Cedîde topluluğunun fikrî alandaki en güçlü temsilcisidir. Onun, 1899'dan itibaren, başta XIX. yüzyıl Fransız realist ve natüralist yazarları olmak üzere, Batı düşüncesi ve edebiyat dünyasının bazı tanınmış

Ahmed Şuayb

şahsiyetlerinin hayat ve eserlerini tanıtan incelemeleri, devrinde ilgiyle karşılanmıştır. Edebî eserlerin ilmî metotlarla ve sağlam bir kültüre dayanarak ele alınması gerektiğine inanan ve bu konuda sosyoloji ile psikolojiden de faydalanılmasını savunan Ahmed Şuayb, yazarlık hayatı süresince sadece Batılı tenkit anlayışını Türkiye'ye getirmeye çalışmıştır. "Hayat ve Kitaplar" başlığı altında önce *Servet-i Fünûn*'da yayımlayıp daha sonra kitap haline getirdiği makale serisinde Hippolyte Taine, Gustave Flaubert, Gabriel Monod, Ernest Lavisse, Niebuhr, Ranke ve Mommsen gibi Batılı yazar, fikir adamı ve tarihçiler üzerinde durur. Çeşitli ilmî ve edebî meselelerin tarihî bir olaya dayanılarak açıklandığı bu makalelerde, Batılı edebî akımların da o devir için iyice anlaşılması ve açıklanmış olduğu kabul edilmektedir. Kendisinin de etkisi altında kaldığı Taine ve Flaubert üzerinde geniş şekilde duran yazar, daha çok, eserle çevre ve şahsiyet arasındaki münasebeti esas alan XIX. yüzyıl romantik tenkidini benimsemiş görünmektedir. Bu çerçevede, çoğu yakın arkadaşı olan Edebiyat-ı Cedîde şair ve yazarlarının içe dönük ve hissî sanat anlayışlarını da gerçeklikten uzaklaşma olarak görüp tenkit etmiştir.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, çeşitli davetlere rağmen politikaya karışmayarak arkadaşları Rıza Tevfik ve Mehmed Cavid'le birlikte, Türkiye'deki pozitivist hareketin başlıca yayın organlarından biri sayılan *Ulûm-ı İktisâdiyye ve İctimâiyye Mecmuası*'nı çıkaran (Ocak 1908 - Ağustos 1910 arasında 24 sayı) Ahmed Şuayb, burada "Fransa İnkılâbı", "Rusya Tarihi", "Avâmil-i İctimâiyye" gibi Avrupa siyasî tarihi ile ilgili dikkate değer makaleler yayımlamıştır.

Eserleri. *Hayat ve Kitaplar* (İstanbul 1317); *Hukûk-ı İdâre* (I-II, İstanbul 1326-1329); *Hukûk-ı İdâre*, II. Sınıf (İstanbul 1327); *Hukûk-ı Umûmiyye-i Düvel* (İstanbul 1328).

BİBLİYOGRAFYA :

Musavver Şâhika (Ahmed Şuayb'ın ölümü münasebetiyle çıkan ve aralarında Halid Ziya, Cenab Şahabeddin, Rıza Tevfik, Mehmed Cavid, Hüseyin Cahid ve Süleyman Nesib gibi devrin tanınmış şahsiyetlerinin yazılarının da bulunduğu özel sayı), sy. 2, Kânunuevvel 1326/ Aralık 1910; Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Konya 1966, s. 237-247; Banarlı, *RTET*, II, 1022-1023; Akyüz, *Modern Türk Edebiyatı*, s. 75; Bilge Ercilâsun, *Servet-i Fünûn'da Edebî Tenkid*, Ankara 1981, s. 280-289; Ekrem Işın, "Osmanlı Modernleşmesi ve Pozitivizm", *TCTA*, II, 359-361, 367; *TDEA*, I, 76.

ABDULLAH UÇMAN

AHMED TÂİB,
Osmanzâde

(bk. OSMANZÂDE AHMED TÂİB).

AHMED TEKELÜ

XVI. yüzyıl
Osmanlı saray kuyumcusu.

Topkapı Sarayı Hazine Dairesi'nde bulunan Kanûnî Sultan Süleyman için yapılmış 933 (1527) tarihli yatağanın altın kakma sülüs yazıları ile görkemli süslemelerinin sanatkarı olduğu, yatağanın sırtındaki Ahmed Tekelü imzasından anlaşılmaktadır. Saray "ehl-i hiref"inin kuyumcular bölüğüne mensup olduğu da, muhtemelen 1533-1534 yıllarına ait, bayramda getirdiği işe in'am* verilen usta adlarının tutulduğu bir defterde yer alan "Ahmed Tekelü, kuyumcu, 3000 akçe ve bir benek kaftan" kaydından öğrenilmektedir. Bu durumda, sarayın o döneme ait ehl-i hiref maâş defterlerinde "cemâat-ı zergerân" bölüğü ile *zernişan** bölüğünde adı Ahmed Gürcü olarak geçen sanatçılardan birinin Ahmed Tekelü olması gerekir.

Kanûnî Sultan Süleyman'ın yatağanındaki Ahmed Tekelü imzalı kitabın son kısmı

